

Terecht of niet?

□ Henk van Berkel

De rechter grijpt in

In deze rubriek dit keer een beroepszaak die de kranten haalde en in ieder geval in een opzicht opmerkelijk is: de rechter bemoeit zich met de inhoud van het examen. Juridische regels zijn duidelijk over de mogelijkheid om bij toetsing van een vakinhoudelijke beoordeling in te grijpen. Dat kan slechts wanneer er sprake is van een apert onzorgvuldige beoordeling. In de meeste gevallen acht de rechter zich niet bekwaam te toetsen of de inhoudelijke beoordeling van een examen correct is geweest en zal een rechter zich concentreren op de zorgvuldigheid van de procedure. In de hier beschreven beroepszaak liep het echter anders.

Context

In het vmbo heeft leerling Peter in het kader van het centraal schriftelijk eindexamen het examen economie afgelegd. Hij is in eerste instantie gezakt (met een 5,4) en legt vervolgens een herexamen af. Het cijfer is ditmaal 4,4. Dit cijfer is tot stand gekomen door het rekenkundige gemiddelde te berekenen van de oordelen van de eerste en tweede corrector. In formele zin wordt dit cijfer berekend door de directeur van de school. Van belang is nog dat het vmbo-examenreglement vermeldt dat wanneer leerlingen het niet eens zijn met het cijfer, zij slechts dan de beoordeling kunnen voorleggen aan een derde partij, de inspectie, indien beide correctoren dat gerechtvaardigd achten. Peter is inmiddels voorwaardelijk toegelaten tot een vervolgopleiding, dus het belang om te slagen is groot. En dat hangt af van het cijfer voor economie. Gezien de minderjarigheid van Peter neemt zijn vader de nodige acties. Hij gaat eerst naar de secretaris van de examencommissie: een oud-docent economie. De secretaris duikt in het examen en de beoordeling ervan, en komt tot de conclusie dat Peter naar zijn oordeel meer punten verdient en daarmee geslaagd zou zijn. Maar een secretaris is niet de officiële corrector. Die wordt ook bij het gesprek betrokken en ziet geen aanleiding de beoordeling aan te passen. Daarbij geeft hij tevens aan geen derde partij te willen benaderen. Dat snijdt de weg naar de inspectie definitief af omdat vaststaat dat een van de beide cor-

rectoren voet bij stuk houdt. De vader stapt vervolgens naar de rechter.

Beroep

Waar ging het om? De raadsvrouw bepleitte dat er in deze zaak sprake was van een evident onzorgvuldige beoordeling. Dat bleek volgens haar uit het feit dat een andere inhoudsdeskundige, de oud-docent economie, tot een beduidend hogere score was gekomen. Er waren volgens haar bij het herexamen onregelmatigheden aangetroffen in de beoordeling van enkele vragen. Het verweer van de school was dat zij niets anders kon doen dan het cijfer handhaven. Een van de correctoren was immers niet van plan akkoord te gaan met het inschakelen van een derde partij. En dat is nodig om tot eventuele aanpassing van het cijfer over te gaan. Er was ook geen sprake van grove onzorgvuldigheid. De oud-docent heeft het examen niet opnieuw beoordeeld. Hij heeft, volgens de zienswijze van de school, de bezwaren van de leerling op papier gezet en uitgerekend hoeveel punten in het gunstigste geval zouden zijn verkregen. De corrector is een van de twee officiële correctoren en deze bleef bij zijn oordeel.

Uitspraak

De rechter gaf de school gelijk in die zin dat de school op terechte gronden geen derde partij heeft ingeschakeld. Er was hierover immers geen overeenstemming tussen beide correctoren. Was er sprake van een apert onzorgvuldige beoordeling? Zoals gesteld, meestal brandt een rechter zijn vingers niet aan overdoen van de beoordeling. Zo echter niet in dit geval. De rechter achtte zich in staat te beoordelen of de corrector juist had beoordeeld en ging dus op de stoel van de corrector zitten. Hij kwam tot de conclusie dat van vijf vragen kon worden gezegd dat deze apert onzorgvuldig waren beoordeeld. In het vonnis staat hierover een verantwoording. Zo stond in een antwoord van de leerling 'elektrische producten'. Hij kreeg hiervoor geen punten omdat er 'electrotechnische producten' had moeten staan. De rechter vond echter

beide antwoorden identiek. Ook rondde de leerling een rekenuitkomst af op 13% terwijl in het antwoordvoorschrift 12,5% stond. De rechter constateerde dat in de antwoordinstructie niet stond aangegeven dat rekenuitkomsten tot één decimaal nauwkeurig moesten worden gegeven. De zienswijze van de rechter over de vijf vragen staan uitgebreid in de uitspraak. De rechter concludeerde dat er voor hem zelf ruimte was om in te grijpen, omdat er sprake was geweest van apert onzorgvuldig beoordelen. Hij verplichtte de school de beoordeling voor te leggen aan de inspectie die uiteindelijk een derde vakinhoudelijke beoordelaar inschakelde. Deze kwam tot hetzelfde oordeel als de rechter.

Implicatie

Het is hoogst ongebruikelijk dat een rechter op de stoel gaat zitten van een getuige deskundige. Maar in deze zaak was de student of van een dusdanig niveau dat de rechter zich daar bevoegd toe achtte. Merkwaardig is dat hij zelf de bevoegdheid heeft daartoe te besluiten. Maar dat terzijde. Waar het om gaat is dat door de secretaris van de examencommissie, een inhoudsdeskundige, aan het licht kwam dat er gerede twijfel was over de correctheid van de oordelen. Ondanks het feit dat de officiële corrector hiermee was geconfronteerd, bleef deze voet bij stuk houden. Wie echter de antwoorden en de beoordeling ervan heeft bestudeerd, kan niet anders concluderen dan dat we hier te maken hebben met een op zijn minst eigenwijze corrector. Misschien is dat niet zo erg. Wel erg is dat het beoordelingssysteem zodanig is dat er in sommige gevallen zonder rechterlijke tussenkomst niets kan worden gedaan om een derde partij in te schakelen.

Immers, beide correctoren moeten dat willen. Het is aan deze rechter te danken dat de leerling een derde beoordelaar kreeg toegewezen en inmiddels zijn vervolgopleiding definitief is begonnen. De implicatie kan niet anders zijn dan dat dit beoordelingssysteem op de helling moet.

Dr. H. van Berkel is als onderwijskundig onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Maastricht.

